„Ei or crezut că exploatez pe cineva, eu mă exploatam numai pe mine!"

ION JURCĂ („a lu Lalu"), născut în 3 octombrie 1912, în **Ciuchici**. Deportat din **Ciuchici** (jud. Caraş-Severin) în satul **Olaru** (**Roseţii Noi**) împreună cu soţia şi fiicele, Doina şi Dorica. Înregistrat în 3 aprilie 1991, **Ciuchici**.

La vîrsta de 16 ani m-am căsătorit. Şi am venit ginere în casă-aici. Părinţii mei or fost oameni mai săraci, copii nu erau, nevastă-mea o a_1
fost mai înstărită, copii în sat nu prea erau buni, şi eu am profitat de a_2
ocazia asta şi m-am căsătorit de-a mai bogată. Am avut nişte socri foarte grei: nu puteam să fac nimic fără ca să fiu înfruntat. Eram copil, crescut... copil la şaişpe ani, ce puteam să ştiu. Şi, încet, încet, aşa m-am obişnuit, au prins şi ei drag de mine, pînă la urmă or pus mai mult la mine decît la copilu lor şi mi-au dat şi o parte din casă. Eu am fost un copil aşa muncitor, interesa(n)t, mă ocupam de bunul mers al căşii, al familiei... şi ei m-or recunoscut şi m-or dat din avere... *(Arătînd spre o fotografie de pe perete:)* Ăla e bunicu lu nevastă-mea, Jurj Bosică, ăla mi-o dat mie avere. Ziceau oamenii către el, „măi Jurje, ginere-tu ăsta-i bun copil, că nu văd nici să steie nici de fel, toată ziua lucră, ba una, ba alta". „Ei, zice, mama lui, că B_3
eu dac-aş vedea că-i rău nu i-aş da omenie, că muierile mă ocărăsc, că de ce-i dau omenie. Eu nu i-aş da lui omenie, dacă ar aduce-acasă cîte-un leu şi mîine nu-l mai are, da el are azi un leu şi mîine are doi, nu pot să nu-i dau" (...).

După un timp oarecare... o venit timpu de m-au dus la război. În timpu cît am fost la război ei or suferit mult din lipsa mea... că a_1
n-o avut cine să facă, că ei or fost oameni, aveau cazan, aveau băutură, a_2
satu nostru o fost plin de băuturi, şi... ei or fost cam băutori. N-o prea mers treaba bine. Abia or aşteptat să mă-ntorc.

După ce m-am întors toamna acasă, adică la Crăciun, în 1942, am venit acas' de pe front. Cînd am venit acasă, am aflat vitele, n-aveau ce mînca! O trebuit să mă duc imediat, nici nu mi-am ţinut

tot concediu, o trebuit să mă duc să le caut de mîncare la animale, că nu aveau. Şi m-am dus tocmai pe la Jimbolia, încolo, pe lîngă frontieră şi-am adus cu vagonu grîu acasă. După aia am venit acasă, acasă am mai stat pînă-n primăvară, în vară m-am dus din nou la armată, ne-o chemat. Şi eram rănit la mîna dreaptă, m-am accidentat, m-o clasat cu servici auxiliar şi m-o lăsat la vatră. Am venit acasă, acasă am început să m-apuc de treabă, azi cîta, mîine căta şi am început să-mi iau avînt.

Dar în 1937 mi-o murit o fată, de cinci ani şi jumătate. După aia, s-o terminat războiu, am început să mă gospodăresc, am început să fac comerţ, am cumpărat struguri, am vîndut vin, am cumpărat prune, am vîndut ţuică şi am început să mă dezvolt. Pînă cînd o venit regimu ăsta, guvernu Groza, dup'aia o venit regimu ăsta al comunist, să ne
b_3 facă chiaburi. În timpu ăsta am avut de suferit. Tot grîu pe care l-am avut, l-am făcut din 7 lanţe, 4–5 000 de kg de grîu, de la batoză, din treier n-am adus pîn'acasă nici un bob de grîu. Direct de la batoză... la baza de... luat de la oameni... *(În ce an a fost asta?)* A fost înainte de 1946–47.

Ei, eram cu două fete în liceu, amîndouă fetele erau la liceu, era
a_2 foarte greu, eram nouă membri în familie şi greu de întreţinut. Pe toţi o trebuit eu... că ei or fost aşa cum v-am povestit. Cu două fete şi cu doi bătrîni în casă a fost foarte greu. Nu aduceam un bob de grîu acasă. Cu toate astea, trebuia să hrănesc toate ăştea şi plus să-mi ţin fetele la şcoală. M-am zbătut cum am putut eu, am făcut cum v-am spus, am cumpărat struguri, am făcut vin, vindeam vinul pe la fabrici de lichioruri din Timişoara, în timpul războiului şi m-am descurcat! Cucuruzu la fel, puneau cote şi la carne.

b_3 Impozitu – l-aveam progresiv. Întrebam perceptoru: „Domn perceptor, spune-mi cît o să plătesc la impozit, să m-achit o dată!..." „– Măi Ioane, nu pot să-ţi spun; tu ai impozit progresiv; cît nu pot plăti vecinii tăi mai săraci, plăteşti tu pentru ei..." Aşa mi-a spus şi aşa a fost. Plăteam în toată criza aia cîte 70–80 000 lei, plăteam anual impozit pe toată gospodăria. N-aveam un impozit fixat.

Şi-atuncea, ne-o făcut *chiaburi*, o venit comisia aia care ne-o
j_1 făcut *chiaburi*... Un om care-a avut prăvălie, maşină de treierat, tractor
B_3 sau cazan de ţuică sau ceva era considerat *exploatator*. Cînd te-a văzut că-ţi merge bine... Cam aşa te-a socotit, după stare. Eu am avut 13 ha dar nu pentru asta, pentru cazan mai mult. Cît am muncit eu la cazanu ăla, nopţi întregi nu dormeam şi dimineaţa o trebuit să merg la muncă! Ei or crezut că exploatez pe cineva, eu mă exploatam numai pe mine!

Pînă în 1951. În 1951, or venit la data de 18 iunie, la ora 4 c_1
dimineața, în ziua doua de Rusalii și-au bătut la poartă. Da atîta au bătut de tare, de-ai crezut că sparg casa. Eu dormeam în bucătărie dincolo și soacră-mea cu fetița aicea... fata mică asta, c-a mare era în Lăpușnic, c-am trimis-o acolo ca să cumpere lapte și să lase lapte la lăptăria din Lăpușnic să m-achit, c-aveam și cotă de lapte.

Și zic: „Dă-le drumu!" – zic eu către soacră-mea. *(Știați cine* c_2
sînt?) – Nu, nu știam, da-mi închipuiam, că se vorbea ceva, da nu se știa nimic precis, că ne deportează, că se face război cu Jugoslavia, că veneau trupe pe aicea în ziua doua de Rusalii. În ziua întîi de Rusalii era mare mișcare de milițieni, de securiști pe-aicea. Și-atunci am văzut c-o intrat un milițian și cu doi soldați, securiști. Și zice: „Dumneata ești Jurcă Ion?" – „Da". Și-or început să înjure. „Vorbiți, vă rog, frumos!" – le-am zis. Și atunci or scos o hîrtie și-or început să citească: „În baza ordinului MAI nr. ... nu-mai amintesc care ... atît d-ta, cît și familia d-tale, în termen de trei ore, veți părăsi această casă! Și vei lua cu d-ta tot ce încape într-un vagon: cai, căruță, mîncare, alimente, îmbrăcăminte, tot... atît, un vagon, mai mult nu!"

Îți închipui, dintr-o casă cît a fost de mare! O rămas casa-ntreagă c_4
mobilată, am început a plînge toți, nu știam ce să facem, nu știam pe ce să punem mîna, ce să-ți iai, ori haine, ori mîncare, ori animale. O fost casa plină cu de toate, băutură, cocine cu vite, ca la omu gospodar.

Nu era voie să intre nimeni în curte să te ajute. Pînă la urmă or c_2
năvălit oamenii să ne-ajute. Și pe la ora două după-masă, trei abia, or A
deschis porțile, am ieșit cu căruța, cu cai, cu vacă după căruță și mai
niște oameni în căruță, ne-or dus pînă la gară la Răcăjdia. Și-acolo c_5
ne-or lăsat și-or venit acasă și noi am rămas acolo.

Fata mare nu era cu mine, era la Lăpușnic. Dar am zis, să-mi vină fata acasă, măcar să mă ducă oriunde. Și-o dat Dumnezeu și-o mers unu cu mine la telefon și-am prins Lăpușnicu. Și-acolo s-a
întîmplat! Și-o dat fata seama că și-acasă s-o întîmplat. Și-am trimis c_4
o motocicletă după ea și mîine-zi o venit fata. Și-am stat trei zile
acolo, în cîmp, cu mobila și s-o pus o ploaie! Și-atunci, în ziua de e
24 iunie, am ajuns în Bărăgan. Oameni cu căruțe... Pîn-am ajuns acolo era satu deja format, erau așa corturi, un fel de colonie, toată lumea era așa, înșirați pe cîmp.

Și ne-am dus acolo tot la marginea satului. Era o fîntînă... numai g_2
noaptea scoteai, numai noroi, ca să bei apă trebuia să scoți nouă vedre
de noroi, să faci 2 litri de apă. Ne-am culcat așa pe jos, acoperiți cu f
ponevi, cu plăpumi. Dimineața cînd ne-am sculat erau ude hainele de pe noi.

g_5 Umblam prin sat pe la oameni să cumpărăm nişte lemne, că-i cîmpie întinsă, nu-i un pom, nu-i nimic. Şi m-am dus în sat, am
f cumpărat lemne şi am făcut aşa un şopron. Am pus lemne şi snopşori de grîu, aşa, şi din grîu ăla s-o umplut de şoareci. Şoarecii rodeau grîu, cădeau ţepile de grîu pe obrajii fetelor, nu era bine. Le-am
g_3 căptuşit cu ponevi. Atuncea noaptea şoarecii umblau pe ponevi, gîndeai că-i trenu-umblau, trupăiau. Cînd bătea vîntu puteai să stai.

Şi-am stat acolo din 24 iunie pînă în '56 în februarie. Atunci o venit comisia aia care ne-a dat drumu şi-am văzut atunci la ei dosaru
d_3 cu motivu pentru care am fost dizlocat: *chiabur*. Şi ne-o spus, vă duceţi acasă la voi, nu aveţi cu nimeni nimic, puteţi intra în casa voastră, nu vă certaţi cu nimeni, vi se dă tot dreptu! Mergeţi acolo, intraţi în casă.

h_1 Şi tot Tito ne-o adus înapoi. Că atunci cînd ne-o dus, numa 30
h_9 de kilometri adîncime de la frontieră, numa atît o dus. I-o considerat titoişti şi adepţi ai lui Churchill, aşa ziceau. Atunci cînd ne-o adus înapoi era chestia cu Gheorghiu Dej, cu ruşii, eu ştiu ce necaz o avut, i-o cerut sfatu lu Tito – eu ştiu de la sîrbii care-or fost cu noi acolo – i-o cerut sfatu lu Tito cum să facă să scape de ruşi. Şi Tito o spus: „Mi-aduci oamenii înapoi şi atunci stăm de vorbă!"

k Am venit acasă. Lumea o venit înaintea noastră, cu mic cu mare
l_3 A la gară, cu căruţe şi chemaţi şi nechemaţi. Era o iarnă, era o neauă pînă-n piept aşa. Abia am străbătut cu căruţele goale pînă la gară. Şi ne-or ajutat.

l_2 Aici nu erau bucate. Noi am venit de-acolo încărcaţi. Era 17 lei măsura de porumb. Aici era 35–40 de lei. Şi-am venit eu cu nevasta întîi şi-am văzut care-i situaţia. Şi eu cu părinţii am rămas acolo mai departe şi cu fata mică, era la şcoală acolo. Şi-am vîndut porumbul ăla, nevastă-mea o rămas acasă şi eu m-am dus după vreo 2–3 săptămîni. M-am dus şi cu banii ăia am luat iar porumb şi-am venit încă o dată încărcat. Şi dădeam la oameni de aici, că nu aveau porumb,
B_3 că nu aveau ce mînca. Şi-or zis: „Voi cînd aţi plecat ne-aţi lăsat cu bucate şi ne-aţi aflat săraci."

m_3 Şi fata asta am luat-o din şcoală. Şi l-am luat pe naşu nostru Ciulei şi am vorbit cu... era un profesor Cuc de la Iam. Şi a aranjat în aşa fel ca să meargă fata la şcoală, da numai aşa să-şi ia notiţe şi la sfîrşitul anului să-şi dea examenele. Au primit-o în liceu ca orice elevă, de şi-a dat examen. Da-n acelaşi an şi-a dat examenu de maturitate şi-n acelaşi an s-o dus la facultate, o ajuns profesoară de fizică şi matematică, s-o căsătorit c-un băiat foarte bun, un oltean, tot profesor de matematică şi fizică.

Şi cam asta o fost cu Bărăganu, dar am făcut şi războiu... în 1942 am fost în război. Acolo o fost tare mizerie, plin de păduchi, morţi oameni de frig. *(Unde aţi fost?)* – În Crimeea, 36 de zile am mers pe jos. Tăbărau caii de foame, de drum, mureau pe drum. Cîte 30–40 de km zilnic făceam, trei săptămîni de zile nu ne-am schimbat. Am dormit unde am putut, printre ziduri, pe lîngă pereţi... Cînd ne-am dus la Nikolaev să facem baie am văzut că eram toţi zgîriaţi, nu ştiam ce avem. Şi cînd ne-am uitat pe cămăşi eram plini de păduchi. a_1

O fost o viaţă grea şi după aia am venit acasă. Cînd am venit acasă ne-or obligat să luăm pămînt din rezerva de stat, al bisericilor. Pămînt cu bălării, cu mărăcini, cu tot felul şi ne-or obligat să-l luăm. Trebuia să dăm foc la ăla, să-l deşelenim, ca şi-n Bărăgan. Ne-am băgat acolo şi nu puteam ara. Am cumpărat o iapă oarbă ca să pot lucra şi-am arat. Trebuia să mă duc să fur noaptea iarbă de pe cîmp ca să ţin iapa, ca să pot ara pămîntul. Cînd am arat acolo, o răsărit, da pînă toamna n-o rămas nimic. Pămîntu plin de dăunători, toamna n-am avut ce culege. k n_2

Atunci s-o făcut tovărăşia şi-am trecut pe pămînt bun şi după aia vrînd-nevrînd m-am dus să cîştig bani pentru fata asta, s-o ţin la facultate. Pînă s-o format colectivu, m-or chemat cu securitatea, m-or ameninţat, m-or speriat şi m-or adus acasă. După-aia, cînd s-o înfiinţat colectivu trebuia să facă şi o grădină şi eu acolo în Bărăgan am intrat în sectoru ăsta legumicol şi de bine de rău... M-am dus acolo, n-or avut nimic acolo. Am cultivat roşii, ardei şi ceapă şi am avut un rezultat foarte bun, de pe două hectare de pămînt am scos 50 000 de lei. b_4 m_2

După aia am luat măsuri, în al doilea an am făcut răsadniţe, am început să ne dezvoltăm încet-încet, aveam braţe de muncă suficiente, aveam 50 de persoane. Aveam toate culturile, 18 sorturi, începînd din primăvară cu ridichi, salate, gulii de vară, de toamnă, rădăcinoase, roşii timpurii, de vară, ardei, gogoşari, tot ce ai vrut. Dar, avînd braţe de muncă şi eu eram pasionat atuncea foarte mult şi puţin mă pricepeam, făceam solarii. Şi atuncea aducea în schimburi de experienţă, veneau din judeţul Arad toţi brigadierii şi, cum vă spun, în fiecare an, rezultate foarte bune, am fost premiat şi de CAP şi de CNT şi trimis la Casa Agronomului pentru inovaţii. Eu m-am lăsat prin 1970. b_4

Şi cam asta a fost viaţa mea. După aia am dus-o cam bine sub Ceauşescu (*că nu avea atîta de lucru* – n.n.), dar acuma am lucru mult. *(De ce?)* De ce? Că am ambiţie să las ceva la copii. Am arat un loc care costă acum cîteva sute de mii, o fost lăsat în paragină, o n_2

trebuit să defrişez, să ar, să aranjez. Şi-acum trebuie să pun 2 000 de loze de vie, că eu pot să mor mîine, poimîine, să rămînă vinu, să rămînă ceva moştenire.

Eu lucru mult, da eu îs mulţumit. Nu mai pot de obosit seara! Stau pe pat, lîngă televizor şi adorm! Dar îs mulţumit, îmi place!